

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček. račun 13.562.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.—. Za član-
ne izvod po Din 1.—.

Oglaš po ceniku.

Telefon šte. 3478.

Karl Marks o Jugoslovanih.

Zanimiv članek Karl Marksa iz leta 1853.

Leta 1853. se je evropska diplomacija mnogo bavila z balkanskim vprašanjem. Ob tistem času je Rusija, imajoč pred očmi svojo staro zahtevo po dostopu do carigradskih morskih ožin, vodila posebno ofenzivno politiko proti Turčiji. Ta politika Rusije je vznemirjala zlasti Anglijo in Francijo, ki sta tedaj menili, da bi bila najboljša protiutež ruski ofenzivni politiki močna in konsolidirana Turčija.

Temu naziranju Anglije in Francije se je uprl Karl Marks v svojem članku, ki ga je objavil v »New York Tribune« dne 21. maja 1853. Ta članek, ki ga je v celoti ponatisnila mariborska »Volksstimme« v septembru 1928, dokazuje, kako bistro je Karl Marks opazoval tudi mednarodne politične odnose in s kako veliko dalekovidnostjo je že leta 1853., pred več kot 75 leti, presojal balkansko vprašanje.

Karl Marks zavrača v članku tezo Palmerstona, Guizota in Metternicha, da bi utegnila močna Turčija zaustaviti veliko ofenzivo Rusije proti Dardanelam. Mnenja je, da so Turki in Arnavti tekom stoletij dokazali, da so trdovratni nasprotniki vsakega napredka na Balkanu in da niso sposobni ustanoviti državo, sposobno za življenje. Temu nasproti pa stoji dejstvo, da je balkanski polotok naseljen po Jugoslovanih. (Marks rabi izraz »Südslawen« že leta 1853!) Vse kaže, da morejo na balkanskem polotoku biti edino Jugoslovani nosilci civilizacije. Marks domneva, da se južnoslovanska plemena še niso zlila v en narod, vendar pa da predstavljajo v kneževini Srbiji že krepko in razmeroma organizirano jedro naroda. Srbi imajo svojo zgodovino in svojo književnost. Tudi so Srbi s krepkim nastopom proti svojim prvim knezom, kakor hitro so poizkušali uvesti v kneževini despotični režim, dokazali, da so demokratično usmerjen narod, ki nima simpatij za absolutistične metode Rusije. Zgodovina kakor realna dejstva sedanjega časa kažejo na ustanovitev svobodne in neodvisne države na razvalinah otomanskega cesarstva v Evropi. Če torej hoče Anglija preprečiti, da bi Rusija vzela Carigrad, mora pospeševati ustanovitev neodvisnega slovanskega carstva na mestu gnile visoke porte. To je tudi v interesu demokratičnega razvoja jugoistočne Evrope. — Tako je mislil Karl Marks pred več kakor petinosemdesetimi leti.

Razkrinkani — molče

gospodarski krogi kakor grob.

»Gospodarski krogi«, kakor se imenuje tista tajna sila, ki hoče v sedanjem stanju države spraviti delavstvo ob vse pravice, socialno in pravno zaščito, se kljub temu, da so njih zahteve gorostasna reakcionarnost, niti ne oglaš. Med poštenimi ljudmi je navada, da si med seboj povedo, kaj žele, kaj hočejo, ali kaj zahtevajo. Naša gospoda se je pa skrila za zaklenjena vrata prav tako kakor bi je bilo sram pred javnostjo.

In morda ima prav.

Kako široko bi se smejali njih postulatoma podjetniki od najbolj pa do najmanj civiliziranih držav, ker njim bi kaj takega niti na misel ne moglo priti. Gospodarskim razmeram pri-

Nujna potreba je in naša dolžnost, da se skoncentriramo v organizacijah in za organizacije, da bomo uspešnejše odbijali napad delodajalcev na delavske pravice in socialno zakonodajo.

Kakor poročajo vse podružnice naših organizacij v Sloveniji, delavstvo odločno zahteva, da se ima socialna zakonodaja, bolniško in nezgodno zavarovanje izboljšati, a ne poslabšati. 150 odborov podružnic vseh naših organizacij v Sloveniji zboruje, pošilja zahteve ministrstvu soc. politike, deputacije k sreskim glavarstvom, da se mora odbiti naskok delodajalcev. Podeželske občine so se tudi dvignile in zahtevajo, da se socialna zakonodaja, posebej pa še bolniško zavarovanje ne sme poslabšati, da se mora uzakoniti starostno zavarovanje. Tu je skupen nastop delavcev in kmetov praktično izvršen.

Stojmo na straži!

„Slovenski Narod“ od 16. januarja 1930 poroča:

Zanimiva razprava pred sodniki. Včeraj se je vršila razprava proti nekemu delodajalcu iz Št. Vida, obtoženemu, da je skril ob priliki obiska revizorja Okrožnega urada svoje pomočnike in vajence v svinjak. Reveži so morali pretičati v svinjaku skoro štiri ure. Obtoženec je bil oproščen, ker ga je že politična oblast obsodila na 500 Din globe. Olajševalno je vplivalo tudi to, da ni pomočnikom in vajencem za čas, ko niso bili prijavljeni Okrožnemu uradu, odtegoval prispevkov.

Dodajamo: Kdor se ne zaveda, da je človek, nič zato, če se ga zapre v svinjak.

Sodrug! Nabirate vneto člane za CANKARJEVO DRUŽBO? . . . Nekateri poverjeniki še niso ničesar poročali, kako gre z nabiranjem. Poročajte! Pokažite, kaj premorete in kakšna je Vaša volja!

merno naj se uredi delavske pravice, pravijo. To pomeni, da se naj delavstvo samo še bolj izkorišča, čeprav delavske plače še davno niso dosegle predvojnne paritete. Povprečno 25 odstotkov so še nižje. In življenjske potrebščine so dražje. Na drugi strani smo pa videli, da so kapitalistične družbe v Jugoslaviji va-

lorizirale svoje obratne glavnice na dvakratni, trikratni in večji znesek.

Kaj boste govorili potem še o potrebi izpremembe te zakonodaje »gospodarskim razmeram primerno«. Z ogromnimi dobički dela kapital v državi že sedaj, zato je navedena fraza — prazna beseda in nič drugčega. Nanjo hočete loviti kaline!

Anketa o knjigah Cankarjeve družbe.

(Poziv vsem članom Cankarjeve družbe.)

Letošnje knjige Cankarjeve družbe so zbudile povsod veliko pozornost. Meščanski časopisi in revije so objavljali in še objavljajo razne kritike. Eni dobre, drugi slabe, kakor je pač katerega v njegov meščanski »jaz« in v njegovo meščansko mišljenje zadela ta ali ona knjiga Cankarjeve družbe.

Mesečnik »Svoboda« je priobčil vse te kritike, da čitatelji vidijo, ko-

liko »resnosti« je v ocenjevanju knjig in kako »različna« so mnenja o umetnosti in lepoti knjig in njih vsebin.

Da v proletarskem duhu pisana knjiga ne more ugajati tistim, ki niso proletarci, je seveda razumljivo. In graja takih proletarcev le vzpodbuja in dokazuje, da imajo prav.

Vendar je potrebno, da delavstvo, posebno pa vsi, ki so čitali le-

tošnje knjige Cankarjeve družbe, povedo svojo kritiko.

Naj nasvetujejo Cankarjevi družbi, kakšna naj bo prihodnja izdaja knjig, kaj v letošnji ni bilo dobro; sploh vse, kar ne ugaja!

S tem pomagajte družbi, da bodo knjige takšne, kakršne morajo biti, da bodo lepe, koristne in zabavne.

Vaša mnenja in kritike bo priobčevala »Svoboda« (če kdor hoče s podpisom ali brez podpisa, naj to v dopisu pripomni). Tako bomo ustvarili skupno urejevanje knjig Cankarjeve družbe.

Vse dopise, nasvete, ozir. kritike pošiljajte na naslov:

Uredništvo »Svobode«, Ljubljana. Poštni predal 290.

UREDNIŠTVO »SVOBODE«.

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINARJI.

Poziv na plenarno sejo SMRJ.

Izvršni odbor našega Saveza je na svoji seji dne 15. decembra 1929 sklenil, da se vrši plenarna seja dne 1. in 2. februarja 1930 v Beogradu z dnevnim redom:

1. Poročilo o splošni situaciji delavcev v celi državi; o finančnem stanju v Savezu, o finančnem stanju oblastnih odborov.
2. Predlog projekta o pravicah in dolžnostih članov in projekta o novih podporah.
3. Likvidiranje gotovih vprašanj, ki so se pojavila zadnje čase v okviru organizacije.
4. Pretresanje o vpostavitvi oblastnih tajništev po banovinah.
6. Eventualnosti.

Ker se bo vršila seja dva dni, se pozivajo sodrugi, da si izposlujejo potrebne dopuste.

Člani upravnega in nadzornega odbora se pozivajo, da se te seje morajo udeležiti.

IZVRŠNI ODBOR SMRJ.

Značilna izjava Kranjske industrijske družbe za vso delavsko javnost.

Delavstvo Kranjske industrijske družbe iz Jesenic, Javornika in Dobrave je imelo namen zborovati dne 8. in 9. januarja 1930, na katerem zborovanju se je hotelo delavstvu pojasniti vzroke ustavitve dela v tovarni na Javorniku in med drugim tudi zahteve delodajalcev za poslabšanje socialne zakonodaje.

Pred časom zborovanja pa je bil poklican glavni zaupnik Jurij Jeram na direkijo, kjer mu je zastopnik podjetja izjavil sledeče:

»Čujemo govorice, da delavstvo sumi, da je podjetje ustavilo obrat v tovarni na Javorniku z namenom, da doseže s tem pritiskom to, da bi se spremenila obstoječa socialna zakonodaja. Pooblaščamo Vas, da izjavite delavstvu na Vašem zborovanju, katerega imate in na katerem smo doznali, da bode tudi to razpravljali, da Kranjska industrijska družba ni in ne podvzema nobenih korakov za spremembo obstoječe socialne zakonodaje, kakoršnja je in sploh ničesar podzvela ni v tem pogledu razen, da se je svoječasno stavilo predlog za to, da bi se uredilo zakonito enkrat to in spravilo z zakonom v sklad, kako je regulirati delovni čas s pričetkom dela v martinarni in sličnih obratih v nedeljah zvečer.

Da se delavstvo na zborovanju ne bo zavajalo na pota neresnice, Vas pooblaščamo, da delavstvu to pojasnite, kakor to, da se je odredilo, da se v ponedeljek, dne 13. januarja 1930 na Javorniku zopet prične z delom, vendar pa je pričetek dela le poskus prebroditi krizo, ki je nastala, ki pa še ni prestana.

Ker je bilo naknadno za tem zborovanje delavstva od oblasti prepovedano in to največ po zaslugi meščanskega časopisa, ki je kričalo, da se je delavstva polastila silna razburjenost, o tem glavni zaupnik ni mogel poročati delavstvu to, o stvari pa je informiral organizacijo, Savez Metalskih Radnika Jugoslavije, in smatramo uместno, vse delavski javnosti obelodaniti značilno izjavo K.

I. D. Toraj K. I. D., ki zaposluje do 2400 delavcev, ni med onimi, ki z vso vehemenco hočejo doseči poslabšanje obstoječe socialne zakonodaje, kakor smo čitali v posebnih izdajah »Delavca«. Verjetno je, da je še več velikih podjetij v Sloveniji, ki se jih morda lahko prišteva izjavi Kranjske industrijske družbe, ker poudarjajo, da brez zadovoljnega in primerno zaščitene delavstva ni poviška produkcije in ne napredka moderne konkurenčne industrije v svetu.

Saj je pa tudi naša socialna zakonodaja v primeri s socialno zakonodajo v zunanjem svetu le drobna omejevalnica, kar po drugod delavstvo ima, le drobna omejevalnica za našega podjetnika, kar pri nas prispeva za socialne ustanove v primeri z izdatki, ki jih imajo industrije drugih držav, ki pa kljub večjim bremenom še vedno s svojo konkurenco v ceni ogrožajo naš trg.

Gotovo je, da ta zavest odvrta moderne industrije od onih kravatirjev, ki hočejo s poslabšanjem obstoječe socialne zakonodaje obdržati in vstvariti na račun delavskih žrtev večje dobičke, ne zavedajoč se, da je ta pot baš upropaščanje njih samih.

S tem doznanim je pretrgano zagrinjalo in spoznamo lahko, kdo so oni, ki žele vzpostaviti srednji vek nazaj, ne vedo pa, da so zapisani svoji usodi in da bodo podlegli veleindustriji, ki se razvija in se bode razvila po vsej državi, tudi pri nas ter sčasoma z naravnim razvojem kapitalizma po gnala vse male in srednje obrtnike, kakor male industrije sebi v naročje, kot mezdne sužnje, od katerih jih je mnogo že doživelo in ostali, ki so še, bodo še lahko na to, kar sedaj žele tistim, ki jih je veleindustrija že vključila v svoj register robotov — kot proletarijat.

Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade, pravi naš pregovor.

Izjava Kranjske industrijske družbe pa je tako važen argument za vse delavstvo v Jugoslaviji, da to lahko smatramo kot najjačji argument za merodajne faktorje v državi, da ni na mestu slediti željam za poslabšanje socialne zakonodaje, pač pa nasprotno, da se ista izpolni in zboljša in čim bolj zednači z ono v zunanjem svetu.

Upravni odbor Sekcije težke železne industrije Jesenice.

Opomba uredništva: V Jack Londonovem romanu »Železna petla« se na str. 107, 108 do 127 jasno čita, kakšno je mišljenje obrtnikov. Sploh priporočamo sodrugom, da to knjigo čitajo.

Zobozdravstveni fond delavstva Kranjske industrijske družbe.

Delavstvo K. I. D. si je na predlog delegatov Bratovske skladnice zamislilo svoj zobozdravstveni fond. Na zborovanju dne 22. decembra 1929 je sklenilo, naj se objavi, da se vsi oni delavci, ki bi se ne strinjali s vplačevanjem po Din 5.— mesečno za zobozdravstveni fond, zgledajo pri glavnih zaupnikih na Savi, Javorniku in Dobravi. Ako bo tistih, ki bi se ne strinjali, 30 odstotkov od vsega zaposlenega delavstva, tedaj ta predlog in upeljava zobozdravstvenega fonda odpade. Ako jih pa proti ne bo toliko, tedaj pa naj se upelje za vse obvezno to vplačevanje in sklene z podjetjem kot kolektivna točka h kolektivni pogodbi za vse delavstvo vplačevanje za zobozdravstveni fond po Din 5.— mesečno.

Kakor je bilo sklenjeno, je bilo tudi objavljeno. Od dne 23. decembra do 10. januarja se je imel vsak zgledati, ter je sedaj rezultat ta-le: Proti se jih je prijavilo iz Dobrave 23, iz Javornika 75 in iz Save 359. Vseh skupaj proti toraj 457. Ker se jih je prijavilo toraj proti komaj 21 odstotkov, je sklep zborovanja stopil v veljavo in zobozdravstveni fond se upelje.

Vse podrobnosti o načinu in delovanju ter zdravljenju se bode še delavstvu objasnilo, kakor hitro bode izdelano vse podrobno kar je za red tega fonda potrebno. Predhodno pa v pojasnilo vsemu delavstvu to, da bo imel vsak priložnost vporabiti enega izmed treh zobozdravnikov na Jesenicah, katerega si izbere sam. Ko bodo krite v glavnem potrebe članov, tedaj pridejo na vrsto tudi družinski člani. Za one družinske člane, kateri se na-

hajajo izven Jesenic, se bo omogočilo, da si izberejo zobozdravnika tudi v svoji bližini. Vse druge potankosti se pojasnimo, kadar se stvar uredi, vendar pa naglašamo, da naj se nihče ne pusti begati od neresničnih vesti, ki so se razširjale, kako vse bo. Resnica je, da bo o tem fondu delavstvo samo absolutno odločalo in gotovo tedaj vedno v skupno korist vsega delavstva. Vsake protekcije in zapostavljanja so absolutno izključena, ker bode enoten cenik za vse zdravnike, kakor za vse enako veljavno, da kdor bo hotel imeti zobovje iz elite tvarine, bo moral sam doplačati razliko v ceni in je s tem torej jasno, da na škodo fonda kakih protekcij biti ne bo moglo. Predvideno je, da bode dana možnost prirediti s koncem marca z zobozdravljenjem iz tega fonda, do tedaj pa bodo delavski delegati v Bratovski skladnici pripravili vse potrebno za redni pričetek in način sprejemanja za zobozdravstvo po gotovem ključu, ki bo vse zadovoljil.

Delegati Bratovske skladnice Jesenice.

K položaju delavstva Kranjske industrijske družbe.

Na Javorniku se je z delom sicer zopet pričelo, vendar nam pa ta slučaj nalaga dolžnost se z njim malo širše pobaviti, osobito ker se še vedno govori, da bodo posamezni obrtniki še prizadeti pod krizo, ki ni še prebrojena, ki je pa značilna.

Javna tajnost je, da je težka železna industrija v Jugoslaviji kartelirana, da je trg tej industriji zajamčen na eni strani z ozirom kartelnih zvez, na drugi strani zaščiten s carino in je gotovo, da bodo v tekočem letu potrebe za naš produkt iste, kakor so bile v preteklem. Tedaj imamo pričakovati to, da vsled krize, ki je nastala vsled pomankanja naročil, ker trgovci zadržujejo naročila iz spekulativnih ozirov, da pride čas, ko se bo z vso vehemenco mudilo za produkt. Prepričani smo, da vsled te trenutne krize, katere pravega izvora resnično ne poznamo, podjetje na dobičku in kvoti ne bo prikrajšano. Zato je nadvse nedvomno in krivično to, kar podjetje z delavstvom uganja. Če je kriza, tedaj naj se ne zahteva, da vse posledice in škodo naj nosi le delavstvo, temveč je delavstvo upravičeno, da zahteva za take prehodne krize odškodnino v izmeri minimalne plače. Saj mora biti vendar domamljivo, da delavec, ki zna nekoliko misliti, ne more dopuščati, da bi se ga na tako grd način upropaščalo in to po zimi z gladovanjem in brezplačnimi dopusti, poleti pa z priganjanjem in gananjem ob slabem zaslužku.

To podjetniško postopanje mora imeti neke en konec, sicer izgleda, da ima stvar le svoj posebni taktičen pomen. Sprejemalo se je ljudi v delo pod naslovom »časosno«, in se jih je res zopet odpuščalo. To se mora v bodoče odpraviti s protikrepi potom organizacije. Pri odpuščanju takih delavcev se ne ozira niti na to, da bi se vsaj tistih ne odpuščalo, ki so se poškodovali pri delu, kakor je bil slučaj pri zadnjem odpuščanju na Javorniku, ker se je dva ponesrečena kljub intervenciji odpuščalo.

Gospodje, oprostite, toda dovolite, da Vam to Vašo čudno kapitalistično moralo prikažemo v zrcalu, kakšna v resnici je.

Kadar je veliko dela, se nad nami veliko kriči: le dav, le dav, ter priganjanje nima ne konca ne kraja; delavstvo v takih časih s svojim naivnim zaupanjem v Vaše lepe besede do izčrpnosti svojih moči gara z upanjem, no, le dajmo, saj nas gospod morebiti takrat ne bo pozabil, kadar bo slabo šlo. Priznajte, gospodje ravnatelji in tako dalje, da Vi vsi skupaj, poznavajoči to slabo stran naivno otroškega zaupanja našega delavstva v Vas, izkoriščate in zlorablja. Vendar pa, vrč gre tolikokrat h koritu, dokler se ne ubije. Naše delavstvo spoznava, odpirajo se mu oči in dani se...

Kadar nastane kriza, takrat pa brez izjeme in brez usmiljenja srčci vse na cesto in delavstvo spoznava vso brutalnost Vašega pojmovanja socialnosti.

Kadar je polno dela, naj delavstvo gara na vse pretege, če se ponesreči, in mnogi se, je zapuščeni, uničen on in družina, življenje mora stavljati na kocko dobiček in nešteti ga dajo in uničena je zopet družina.

Resnica je, da je ves Vaš riziko samo v tem, da ustvarjeni dobiček, ki je plod delavskih žrtev, riskirate in s tem pravzaprav tudi to brez rizika.

Tako se ne čudite, ako je primorano delavstvo v bodoče vsled takega spoznanja tudi tako hladno računati kakor to znate Vi in Vaši ravnatelji in se ne čudite, ako delavstvo v bodočem več ne bode verjelo lepim besedam Vaših ravnateljev in bode tirjalo pravičnejše postopanje in pravičnejše plačilo za delo, posebno takrat, kadar se posebno priganja. To naj Vam bo kot aviza za bodočnost, da je naše naivnosti konec, ker vemo, da je z novim gospodarjem pričel nov veter pihati, proti kateremu se pa ne strašimo veslati z našimi železnimi mišicami vsi za vse...

Odpri pismo glavnemu upravnemu odboru Bratovske skladnice v Ljubljani.

Doznali smo, da Cinkarna v Celju postopa pri sprejemanju delavcev na novo tako, da jih, ko jih na novo sprejme v delo, zavaruje samo za bolezen in nezgodo, za starostno zavarovanje jih pa uvrsti še le po šestih mesecih ali pa še le po enem letu in se jim še le po tem času prične odtegovati za starostno zavarovanje.

Smatramo, da je tako postopanje nepravilno, ker ti delavci niso po naših informacijah samo pri začasnih delih zaposleni, temveč zaposleni direktno pri produkciji. Ker iz tega trpi delavstvo, kakor blagajna starostnega zavarovanja Bratovskih skladnic škodo in želimo, da glavni upravni odbor pošlje v Cinkarno v Celje potom rudarskega glavarstva organa, da na licu mesta ugotovi take slučaje in prizadete delavce zasliši, kje in pri katerem delu so zaposleni, ker je vendar žalostno, ako tamkajšnje podjetje iz tega naslova hoče višati svoj dobiček.

V pričakovanju, da glavni upravni odbor to zadevo preišče, beležimo:

Savez Metalnih Radnikov Jugoslavije, oblastni odbor v Ljubljani, poštni predal 290.

Opomba: Delavske delegate, člane glavnega upravnega odbora Bratovske skladnice, pozivamo, da poskrbijo, da se stvar pospešeno reši, ter da se nas obvesti, kaj se je ukrenulo v tem slučaju. Zahtevajte pa, da Cinkarna doplača sama nazaj oba dela za vse prizadete delavce, ki jih ta krivda ne zadeva.

RUDARJI.

Dobrna pri Trbovljah.

Že enkrat smo v lanskem letu opisali delovne razmere pri podjetju Dukič in drug na dnevnem kopu Dobrna. Število zaposlenega delavstva znaša tukaj nad 1000 oseb. Danes hočemo zopet nekoliko ogledati to gnezdo človeške neumnosti.

Da je podjetje samo na sebi silno nazadnjaško, o tem ni treba nobenega dvoma. Socialno-zasčitni zakoni za delavstvo nimajo tu nobenega pomena. Koliko intervencij je tozadevno že pokrenila Delavska zbornica in II. skupina rudarske zadrage. Sklenile so se že razne delovne pogodbe itd. in na vse podjetje pristane, a ne izvrši se popolnoma nič. Pa zakaj?

Zato, ker je delavstvo pri tem podjetju (razun par častnih izjem), ki se rekrutira iz takozvanih izmečkov človeške družbe, samo na sebi skrajno zanikerno in nedostopno za vsako zdravo človeško miselnost. To stanje povzroča, da so tu delovne in higijske razmere take, da najbrže ni takih pri culukafih v Srednji Afriki.

Ako tukaj delavec — neumna živina — 5 šihov skupaj dela po Din 4.— na uro in potem njegov paznik vse šhte zgubi, potem je lahko še samo srečen, če reklamira, da se ga na cesto ne vrže. Osemurni delovnik že dolgo ne obstoja več. Dela se običajno od 9—12 ur na dan in to brez vsake 50-odstotne nagrade. Ako je sedaj kateri delavec toliko pogumen, da zahteva svoje pravice, potem se mu izplača nadurnina in ne sme nikdar več delati nadur, ali se mu pa grozi z odpuščanjem. Ako ti ljudje izgube mesečno po 30—40 vozičkov, ni to nič hudega. Če zasluži star kopač po 20—30 Din dnevno, ni to nič posebnega. Ako spijo po trije delavci na eni postelji, pri čemur se nekateri tudi po

POZOR!

POZOR!

Izšla je krasna knjiga ruskega pisatelja A. Koževnikova:

Jeromkin krog.

To je povest iz dni ruske revolucije in jo krasi več slik. Stane 10 Din. Če pošljete pa 12 Din, dobite še zraven knjigo: ZAPRTA VRATA.

Naslov: PROLETARSKA KNJIŽNICA, LJUBLJANA, POŠTNI PREDAL 290.

NAROČITE!

NAROČITE!

celi teden ne umijejo, potem si lahko mislimo, kako to higijenično in moralno vpliva na iste.

Pri tem podjetju je tudi zaposlenih nad 500 žensk, katere zaslužijo 18—30 Din dnevno. Pri tem podjetju so nesreče na dnevnem redu. Dela se in goni naprej, pa če se jih še toliko ponesreči. Po pravici bi se lahko imevale te delovne razmere robota kazencev v Sibiriji.

Zakaj so razmere pri tem podjetju take, smo svoje mnenje o podjetju že uvodoma povedali. A v glavnem, da so take, je predvsem in zopet predvsem samo delavstvo krivo in nihče drugi. Če med tem delavstvom ni nobenega solidarnostnega čuta, če med njim ni nobene razredne miselnosti, če vlada samo alkohol in surovost, potem ni čuda, če so razmere take.

Ali vendar, pri vsem tem so to ljudje in s tem dejstvom je treba računati. Dolžnost pristojnih oblasti bo, da temu podjetju posvetijo več pozornosti in na drugi strani pa, da se prične izobraževalna propaganda med tem delavstvom od strani strokovnih in kulturnih organizacij. Zakaj, predvsem izobrazbe je treba temu delavstvu, če se ga hoče dvigniti na višjo stopnjo človeka.

Dobrnčan.

Celje.

Strokovno zborovanje kovinarjev, ki se je vršilo v nedeljo, dne 12. januarja t. l. v gostilni »Jugoslovan« v Gaberju, je izredno dobro uspelo. Kljub temu, da je bilo zborovanje namenjeno samo za cinkarniške delavce, je bila zborovalna dvorana veliko premala. V nabito polni dvorani je okrog pol 10. ure dopoldne v imenu Saveza metalcev Jugoslavije otvoril zborovanje tajnik Vrankar iz Ljubljane. Uvodoma je sporočil navzočim, da bo zborovanje vodil sam iz razloga, da prepreči eventualne žrtve, ki bi lahko nastale vsled tega, ker se vedno najdejo gotovi voluni, ki o stvari poročajo podjetju še vse bolj črno kot je. V enournem referatu je govornik ožigosal nebroj krivic, ki so se dogajale v tem podjetju. Glavno točko dnevnega reda je tvoril seveda delovni red, radi katerega je bilo tudi zborovanje sklicano. Govornik je natančno razložil posebno one točke, ki jih je podjetje vneslo v svoj delovni red in ki so glavna ovira, da ne pride do sporazuma. K stvari je govoril tudi Jurij Jeram iz Jesenic. Opozoril je posebno na vztrajnost v organizaciji ter bodril k pogumu vse navzoče za izboljšanje socialnih razmer. Končno je bila sprejeta resolucija glede delovnega reda, katerega se je takoj odpotila. Z besedami, da ohranijo navzoči v svojem lastnem interesu popolnoma mirno kri ter da vztrajajo v svojih zahtevah, je Vrankar zaključil ob pol 12. uri lepo uspelo zborovanje.

Ponovna nesreča pri delu. V soboto, dne 11. januarja t. l. je pri prevažanju cinkove rude v Cinkarni iztril železni voziček (tkzv. hant) ter padel delavcu Jelenu tako nesrečno na nogo, da mu jo je zmečkalo. Prepehlan je bil takoj v tukajšnjo bolnico.

Preveč stroškov!

Zgodi se, da mi reče eden ali drugi sodrug in sodružica:

»Preveč je stroškov s temi raznimi organizacijami!«

In našteva:

- »Strokovna organizacija«,
- »Kulturna zveza 'Svoboda'«,
- »Cankarjeva družba«,
- »Delavska Politika«;

in še za to ali ono kako članarino, za to ali ono organizacijo ozir. društvo, oziroma fond.

Razširi pri tem resignirano roke in doda:

»Saj ne zmorem!... K temu pa še to ali ono knjigo?«

A vendar?... Ali je zares preveč stroškov?...

Ce se zavedamo — in sčasoma se zavedati, se pravi: biti prepričan o tistem — da smo delavci navezani sami na sebe, da ni nikogar razen nas samih, ki bi nam pomagal, tedaj v samem sebi začutimo, da ti stroški niso preveliki, niti veliki.

Kapitalist, ki hoče nekaj doseči, nekaj pridobiti, riskira mnogo, včasih vse. Res je, da tisto, kar riskira, ni pridobljeno z njegovimi žulji in trpljenjem, ali vendar — on riskira. Uspeh je: da je še bogatejši; da so mu odprte

vse šole, da ima močno časopisje, da ima gledališče, da ima... pa kaj bi našteval. Kratko: Da ima vse.

Delavec pa, ki mora vse narediti sam iz sebe in sam od sebe, mora tudi riskirati. Ne sme šteti in naštevati, nego mora biti prepričan, da mu je to nujno potrebno, da brez tega ne more biti, da s tem kot velika skupnost pove, da je to on, velik: MI.

On je zidar. On je graditelj. Ne s tujim materialom, nego s svojim lastnim, od njega samega ustvarjenim materialom. Davek, ki ga k temu plačuje, se mu dobro obrestuje.

Ker davek (članarina) strokovni organizaciji nosi obresti. Vsak, kdor gleda z odprtimi očmi in misli s svojimi možgani, je prepričan, da so se z organizacijo delovne razmere zboljšale, da se je marsikaj preprečilo, kar bi škodovalo delavstvu, da se je marsikaj doseglo koristnega, česar bi se ne doseglo, če bi ne bilo organizacije. In čim močnejša je, čim zavednejši so njeni člani, tem lažja borba.

Ali niso to lepe obresti?...

Biti član kulturne organizacije »Svoboda«? Majhen je ta davek — članarina. A obresti?... V šole delavec ne more, da se izobrazi. Preveč stane. Ko je bil otrok, je ravno vprašanje denarja igralo to vlogo, kakor jo

igra sedaj, ko ima on otroke. Ni sredstev. Ali izobraziti se treba. Še več, izobraziti se treba v duhu, ki mu kaže dostojanstvo človeka. Delavske izobrazbe mu treba, da bo čutil, da je on, ki ustvarja vsem in za vse. Mesečnik »Svoboda« mu to kaže poleg razvedrila in zabave. Dočim pri strokovni organizaciji zahteva od delodajalca, da ugotovi njegovi potrebi, v kulturni organizaciji zahteva od samega sebe, da ugotovi svoji potrebi po izobrazbi. Zanj je težje od prvega.

Ali niso to lepe obresti?...

Ustanovil je »Cankarjevo društvo«. Zakaj? Da med delavstvo v najširše vrste prodre luč prosvete, da knjiga, ki ni draga, potrka na vrata slehernega proletarca. Za to ali ono knjigo nima denarja, da bi jo kupil. Mnogokateri celo nima časa misliti na knjigo, ker ga moré vsakdanje skrbi. So celo taki, ki se knjige boje in govore: Knjiga je, ki nas je podjarmila. Ona uči podjetnika, kako se nas lažje dodbrega izžema.

Zato treba za majhen davek — naročnino — izkrčiti pot, da pride knjiga k vsakemu iz trpečih. Zato treba orati ledino, da se poseje čimveč semena.

Zetev bo stotero povrnila vse davke.

»Kaj mi bo časopisje«, reče ta ali oni. »Delavska Politika« je predraga. Nimam časa čitati.« A meščanske liste čita. Jih kupuje. Jih naroča.

Tisk je velesila. Dnevnik je poveljnik armade. In če »Delavska Politika« še ni dnevnik, je naša krivda. Mi nočemo poveljnika, ki bi stopil na plan in izgovoril našo besedo.

Že sedaj je oster ta poveljnik našega kova, zato ne štejmo denarja s vprašanjem: Ali bi, ali ne bi. Nego imejmo davek — naročnino — vedno pripravljeno.

Zakaj lepe obresti bo dajala ta naročnina proletarijatu in nam, ker smo proletarci.

Ali naj govorim še o raznih drugih fondih in društvih našega kova, ki zahtevajo davek? Ne... Vsak sam preračuni in pretuhtaj o njih potrebi. Videl boš, da dajejo vedno dobre obresti, da postajajo vedno močnejše in da je naša zgradba, naš »mi« mogočen »MI«.

A. B.

Strokovno organiziran in član »Svobode«, »Cankarjeve družbe«, naročnik »Delavske Politike« in član drugih delavskih društev.

Delovni čas v rudnikih.

Mednarodna uredevalna delovnega časa.

V Ženevi zboruje mednarodna premo-govna konferenca, ki se je borila z vprašanjem delovnega časa v rudnikih in ki je po dolgih diskusijah končno vendarle enkrat prišla na čisto, kako se naj delovni čas v rudnikih definira.

Napravljen je bil sledeči sklep:

»Delovni čas rudarja začne tisti trenutek, ko vstopi v koš, ki ga popelje v jamo in do trenutka, ko zapusti koš, v katerem se pripelje ven. Temu odgovarjajoče je treba tudi določiti delovni čas za prevoz skozi galerije in hodnike. Sedaj gre še za trajanje delovnega časa. Delavci zahtevajo namreč sedem ur, podjetniki pa se zavzemajo za osem.«

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Za povzdig organizacije Splošne delavske zveze v Sloveniji.

(Beseda v novem letu.)

Splošna delavska zveza Jugoslavije (Op-či radnički savez) je poleg železničarjev in kovinarjev najmočnejša strokovna organizacija v Sloveniji. Svoje podružnice ima v 16. krajih, ki zasedajo 25 raznih tovarn. Glavni kadri organizacije so delavci kemične industrije. Za tem se delavci tekstilne, papirne in usnjarske industrije. Segajo pa naše organizacije tudi v občinska podjetja mest Ljubljane in Maribora. V poštven pridejo tudi stavbniški delavci (opekarne).

Ako pregledamo število zaposlenih delavcev, ki spadajo v delokrog naše organizacije, vidimo, da je ta delokrog precej velik in teren le malo obdelan. Po zadnji statistiki ljubljanskega O. U. Z. D. je bilo v letu 1928 zaposlenih delavcev: (v letu 1929 je število zaposlenih še naraslo) v kemični industriji je bilo zaposlenih 2096 delavcev, v tekstilni industriji 0472 delavcev, v usnjarski 2403 delavcev, v papirni industriji 2083 delavcev. Samo v teh 4 industrijah je bilo zaposlenih 13.822 delavcev. Če vzamemo še gradbeno industrijo, ki sama v poletnem času zaposluje 11.656 delavcev, dobimo število zaposlenih delavcev 25.478.

Poglejmo še zaslužke teh delavcev.

Povprečna dnevna mezda je sledeča:

V kemični industriji moška Din 35,20, ženska Din 24,59; v tekstilni industriji moška Din 32,21, ženska Din 22,05; v usnjarski industriji moška Din 31,95, ženska Din 22,19; v papirniški industriji moška Din 34,28, ženska Din 24,17; v gradbeni industriji moška Din 31,42, ženska Din 20,83.

Da položaj delavstva pri takih zasluhkih ni rožnat, ampak skrajno slab in mizern, ni potreba povdarjati, ako pomislimo, da bi moral povprečni dnevni zaslužek delavca znašati okrog 60 Din, ako bi si hotel nabaviti isto količino življenjskih potrebščin, kakor si jih je lahko nabavil za zaslužek leta 1914.

Pa ne samo škandalozno nizke plače, ampak tudi drugi delovni pogoji tako iz higijskega, kakor iz varnostnega ozira pri delu so pod ničlo. Prav tako delovni čas itd.

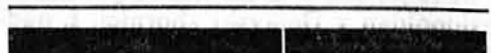
Ako torej vzamemo vse gori navedeno v poštven, vidimo, da imajo naše organizacije v Sloveniji obširen, neobdelan teren, kjer je treba dela in zopet dela, predvsem za povzdig organizacijske moči in z njo za izboljšanje delovnih pogojev. Vsakemu mora biti jasno, da z tako malim procentom organiziranih, kakor jih je doslej, tež razmer ni mogoče izboljšati ali odpraviti.

Oblastno poverjenstvo našega saveza v Sloveniji se trudi in deluje v gorenjem smislu s pomočjo podružničnih odborov in zaupnikov, že v teku enega leta so se pokazali zadovoljivi uspehi. Članstvo je poraslo skoro za 100 odstotkov in tudi na izboljšavni delovnih pogojev zaznamujemo uspehe. Toda to je vse premalo, več dela, sodelovanja vseh članov je potrebna. Videli smo številke zaposlenih delavcev, ki pridejo za naše organizacije v poštven. Kako majhno je še število organiziranih naprav zaposlenim. Kadar bomo imeli vsaj četrtino od teh zaposlenih v organizacijah, takrat bomo že zares nekaj pomenili. Da to dosežemo, je pa potrebna sistematična dela, z agitacijskim in notranje organizacijskim podrobnim delom, ki sta dve važni činjenici v našem delavskem pokretu sploh. Vzprico položaja, v katerem se delavstvo nahaja, ni agitacijsko delo tako zelo

težko. Vsak član organizacije, ki je prodril do spoznanja v čim je bistvo vseh krivic in izvor vse bede, v kateri se delavstvo nahaja in če ima le malo govorniške sposobnosti, je lahko dober agitator. Lahko rečemo, da imamo agitatorjev pri nas precej. Poleg tega je naše delavsko časopisje, ki je najvažnejše agitacijsko sredstvo. Dotok delavstva v naše organizacije je precejšen, toda v organizaciji se obdrži razmeroma le majhen del članstva. Kakšni so vzroki za to? Vzroki zato so deloma v nepravilni agitaciji, glavni pa v pomanjkanju notranjega podrobnega organizatoričnega dela.

Strokovne organizacije, ki se v glavnem bavijo z izboljšanjem gmočnega položaja delavstva, so za posameznika že z ozirom na njegov egoističen nagib privlačne. Povdarimo pa, da se pravilna agitacija ne sme preveč opirati na žal to slabo lastnost našega delavstva. Iz izkušnje vemo, da je delavstvo na podlagi agitacije, le vkup, le v organizacijo, izboljšali bomo plače, navadno po izboljšanju plač organizacijo kmalu zapustilo, še bolj gotovo pa so organizaciji obrnili hrbet, če jim le-ta ni dosegla izboljšanja plač. S takimi parolami se je vršila agitacija zlasti v povojnih letih. Seveda je to vleklo. Danes je slična agitacija že več ali manj nemogoča in je nepriporočljiva.

Agitacija mora biti absolutno stvarna, ne demagoška. Delavstvu, ki se ga za organizacijo pridobiva, naj se pomen in namen organizacije temeljito in resnično razloži. Treba mu je vse okolnosti, s katerimi je izboljševanje njihovega položaja oteženo, pravilno razložiti. Nikdar se ne sme obljubovati stvari, ki jih organizacija ni v stanju napraviti. Kakor je res, da je glavni namen strokovnih organizacij boriti se za izboljšanje položaja delavstva, za čim znosnejše delovne pogoje, skrajšanje delovnega časa, higijske zaščito itd., imajo pa tudi višje cilje. Povdarjati moramo vzgojno stran organizacije, ki vrši prepoved človeka egoista, ga navaja k skupnosti, solidarnosti in ga dviga k človečanstvu, ki je šele kot tak sposoben voditi sistematično organiziran boj za svoje človečanske pravice.

Vabilo
h kuhanju kave

katero se vrši v četrtek in petek, dne 30. in 31. t. m. — Vsi odjemalci ter njihovi prijatelji in znanci dobrodošli!

Julio Meini,
podružnica: Šelenburgova 3.

Dejali smo, da je poleg agitacije, notranje organizatorično podrobno delo silne važnosti, ako hočemo napraviti naše organizacije stabilne in da bodo mogle dosegati namene, katere imajo po statutih in programih zahtevane. Ko se je z pravilno agitacijo razgibalo in pridobilo delavstvo za organizacijo, treba takoj vršiti z spretnostjo notranje podrobno organizacijsko delo. To delo je precej težje od agitacijskega. Treba je zato izvežbanih zaupnikov, odbornikov, blagajnikov, subkasirjev. Za te je potrebno specijelnih tečajev, ako hočemo dobrih in stalnih organizacij. Torej to notranje organizacijsko delo je najvažnejše.

Razdelitev dela v organizacijah, disciplina in poštvenost, to so predpogoji za dobre organizacije. V organizaciji ne sme sloveti vse delo na predsedniku, tajniku ali blagajniku. Vsak mora imeti svoje delo in ga točno izvrševati. Vsak mora živeti v zavesti, da je kolesce v tej konstrukciji in če on popusti, se lahko pokvari vse. Tega naj se vsak član zaveda.

Razvidno je iz navedenega, da je dela v organizaciji dovolj. Ne strašimo se dela, ako hočemo doseči plemenita stremjenja, katera imamo zahtevana. Izpopolnimo naše organizacije v gornjem smislu, da bomo lahko neustrašeno in z vero v zmago zrlj bodočnosti nasproti.

Jakomin.

Zahvala.

Podpisana se iskreno zahvaljujem vsem delavcem, delavkam in uradništvu papirnice v Goricanah in Medvodah, ki so mi pri-skočili na pomoč ob smrti mojega ponesrečnega moža in mi darovali vsoto Din 883,50.

Polonija Zelnik.

ŽIVILCI.

Peki Ljubljana.

V naši podružnici se neprestano oglašajo mlajši in starejši brezposelni pekovski pomočniki s prošnjo za podporo ali za potrditev prošnje za Borzo dela, Delavsko zbornico itd. Žal pa jim ni ne moremo ustreči, ker pač nimajo članske izkaznice svoje strokovne organizacije. Tudi oni, ki so bili pred leti naši člani, a so pozabili na svoje organizacijske dolžnosti, nimajo ničesar tirjati od organizacije, katere potrebo začitati šele v sili.

Dogaja se čisto, da pride bivši član s prošnjo, naj mu potrdimo, da je res brez posla in res potreben podpore — češ, saj Vas to nič ne stane! To je res! Ali res je tudi to, da ne moremo in nečemo prevzemati odgovornosti za resničnost navedb človeka, ki misli, da ga preveč stane, ako bi vršil kot zaveden delavec svoje dolžnosti.

Tako je prijatelj, in nič drugega! Dovolj se je pisalo in govorilo o dolžnostih organizacije do članov in obratno, zato mora pač vsak iste poznati in se predvsem po njih ravnavati!

Sodrug! Ne čakajte, da ne bo prepozno! Ne pustite, da Vas brezposelnost prehití. Pomnite, da so strokovne organizacije zrcalo za zavednost!

Zahvala.

Podpisani Franc Nebec se najiskrenejše zahvaljujem vsem sodrugom in sodružicam, svojim sodelavcem v pivovarni »Union« v Ljubljani, kateri so mi v težki bolezní pri-skočili na pomoč z večjo denarno podporo.

Franc Nebec.

Peki Maribor.

Kakor povsod, tako imamo tudi pri nas v zimskem času polno brezposelnih pekov-skih pomočnikov. Nikdo se za te ljudi ne briga, ako niso člani svoje strokovne orga-nizacije. Naša podružnica za svoje brezpo-selne člane priredi vsako leto božičnico in smo letos v ta namen zbrali lepo vsoto od Din 5000.—, kabero smo porazdelili med naše brezposelne člane in jih s tem gmočno pod-prli. Vsi, ki so pri akciji sodelovali, so s tem pokazali jasno in glasno vsem, da zlic vse-mu ni v nas zamrl duh solidarnosti.

Dne 21. januarja se je vršilo zborovanje živilskih delavcev v Mariboru. Zborovanje je imelo značaj protesta proti nameri delo-dajalcev, ki hočejo našo jedva pričeto so-cijalno zakonodajo totalno demolitirati.

Živilski delavci so na tem zborovanju z veliko udeležbo in s svojim energičnim pro-testom jasno pokazali, da si ne pustimo vzeti to, kar smo si tokom desetletij priborili in da vsled tega, ker ne konvenira delodajal-cem, nočemo pustiti vreči v sužnost in pri-pustiti na milost in nemilost kapitalu, kar so v sprejetih resolucijah in z deputacijo, po-slano k zreskemu poglavarju, jasno povedali. Vsem živilskim delavcem, ki so se izven svo-je strokovne organizacije, kličemo, da pri-dejo k nam, v naše vrste, kamor spadate, da nam pomagata pri boju za naše pravice.

LESNI DELAVCI.

Stari trg. Preteklo nedeljo, t. j. 19. ja-nuarja se je vršilo lepo zborovanje lesnih de-lavcev v Starem trgu pri Rakeku. Na inicija-tivo nekaj tamošnjih sodrugov se je to zbor-o-vanje sklicalo, katerega je udeležil kot de-legat Osrednjega društva lesnih delavcev iz Ljubljane s. Bricej. Okoli 50 zborovalcem je obrazložil obstoječi položaj delavstva v Ju-goslaviji. Referat o spremembi socijalne za-konodaje, kakšno hočejo imeti danes podjet-niki — da hočejo odpraviti socijalno zavar-o-vanje, ukiniti Inspekcijo delo in potlačiti še one zakone, ki jih dosedaj delavstvo ima, in kateri že itak sedaj slabo ščitijo delavce — je vplival na delavce učinkovito! Ogorčeni so bili vsled tega! Resolucije so bile sprejete in takoj odposlane na pristojna mesta, t. j. na ministrstvo socijalne politike v Beograd, srezkemu načelstvu v Logatec ter Ujedinje-nemu Radniškemu Sindikalnemu Savezu Jug.

Razmere med lesnimi delavci v Starem trgu niso baš rožnate! Hude čase imajo so-drugi v tisti dolini! Preblizu je granica in tuji kapital zna to izkoriščati!

Referat sodr. Bricejina je navzočim les-nim delavcem pokazal, da treba biti organi-ziran. Predramili so se iz večletnega spanja in zopet se je ustanovila podružnica lesnih delavcev v Starem trgu! Tamošnje delavstvo si bo korak za korakom pridobilo zopet po-tom močne strokovne organizacije, izboljšanje svojega težkega položaja, v katerem se sedaj nahaja.

Izvolil se je takoj novi podružnični od-bor, v katerem so agilni in poštveni so-drugi, kateri jamčijo, da bo podružnica v do-glednem času razvila svoje mreže po vsej do-lini! Nadel si je nalogo, da morajo priversti vse lesne delavce v skupno močno organiza-cijo, katere bo vsemu kos. In kjer je solidar-nost, tam je moč — je napredek! Tega gesla naj se starotško delavstvo drži!

Mi pozdravljamo tamošnje delo sodrugov, prožimo jim roko, da v skupnosti izvojujemo, kar potrebujemo za človeka vredno življenje! Veseli nas, da so se po dolgih letih zopet pre-budili in da bodo znali odslej naprej bolj ce-niti moč strokovne organizacije! Kličemo jim: Na delo za svoje pravice! Vztrajajte! N. B.

Mizarji Celje.

Mizarski pomočniki v Celju so začeli uvi-devati svoj mizarni položaj in po prizadeva-nju naših starih članov v Celju se je vršil že večkrat kakšen sestanek.

V nedeljo, dne 26. januarja ob 9. uri do-poldne se pa vrši v Delavski zbornici občni zbor podružnice.

Zato pozivljamo vse celjske mizarske po-močnike, tudi one, ki stoji še izven strokov-ne organizacije, da pridejo na ta občni zbor. Referat bo prišel iz Ljubljane od vodstva Osrednjega društva lesnih delavcev. Na svi-denje!

Lesni delavci.

Bivši član strokovne organizacije lesnih delavcev v Ljubljani, s. Hauptman, se je zglasi-l z dopisom iz Argentine. Iz dopisa je raz-vidno, da se s. Hauptman nahaja v Buenos Aires-u. Dopis se glasi:

»Cenjeni sodrug!

Dovolite, da Vam kot bivši član stro-kovne organizacije ljubljanskih mizarjev pošlem iskrene pozdrave iz Argentine. Ne vem, če bi še koga mikalo priti semkaj, ali ne, mislim pa, da ne bo na škodo, če opozo-rim sodruge, delavce vseh strok vsaj malo na tukajšnje razmere. Nihče naj si ne domišlja, da se tukaj cedi med in mleko! Predvsem je treba zelo trdo delati in silno velika težava je, predno se dobi stalno delo. Predno se člo-veku to posreči, lahko dela po 14 dni, drugih 14 dni pa pohajkuje. To traja v danih slučajih tudi zelo dolgo, kakršno ima pač kdo srečo.

Najslabše odrežejo oni, ki nalete na ži-dovske delavnice, to se pravi na delavnice, kojih lastniki so židje. Gorje priseljencu, ki ga dobi tak židovski mojster v roke, lahko govori o sreči, če dobi vsaj del svoje zaslu-žene plače. Pomagati si tak opeharjeni dela-vec ne zna in tudi ne more. O »dobrotah« ži-dovskih delavnic bi znal peti pesem moj pri-jatelj, ki je tudi Slovenec in mizar.

Naj omenim še, da ne znajo nikjer dru-gje tako stobenno stavkati, kakor tu v Buenos Aires-u. Nubenemu mizarju bi ne svetoval,

da bi šel za časa stavke v delavnico, kajti tukajšnji mizarji v tem pogledu ne poznajo nobenih šal, z njim bi obračunali za vselej.

Kaj je drugače novega v Ljubljani? Pi-site mi. Želim bi, da se vsaj del solidarnosti tukajšnjih lesnih delavcev prenese na lesne delavce v Sloveniji.

Kličem Vam: pogumno naprej in vsi v organizacijo, ostajam Vaš Peter Hauptman.

OBLAČILNI DELAVCI.

Zakaj je nastalo največ delavskih produktiv-nih zadrug in kakšen je njihov namen.

Po raznih mezdah bojih pred vojno in po vojni so delodajalci v svojem maščevanju začeli preganjati razne voditelje strokovnih organizacij, kateri so stali na čelu meznega boja. Najbolj uspešno sredstvo se jim je zdel pač bojkot in mnogokrat so izdali parolo: tega in tega pomočnika naj nikdo ne sprejme v delo. In mnogi tak funkcionar ni mogel do-biti dela pri nobenem mojstru. Preostalo mu ni ničesar drugega, kod da je šel v drugi kraj, postal mojster, ali pa pustil svojo obrt. V ta-kih slučajih so začeli delavci razmišljati o ustanovitvi produktivnih zadrug, kjer bi vodi-telji organizacij, kateri so vsled delovanja v organizacijah postali brezposelni, našli svoj kruh, da bi tako potem bili neodvisni od de-lodajalcev. Te produktivne zadruge naj bi bile pribežališče vseh preganjanih delavcev in strokovne organizacije bi morale gledati, da se isti vselej zaposle, ako je seveda količjak dela na razpolago, v prvi vrsti. Toda, če po-gledamo danes v te zadruge, vidimo, da one danes ne odgovarjajo več istemu namenu kot prvotno. Če mojster vrže danes enega starega funkcionarja na cesto, se isti jako moti, ako misli, da bo dobil delo v zadruzi. Danes je na-men produktivnih zadrug isti, kot vsakega privatnega pridobitnika. Premoženje, kolikor mogoče povišati in živjeti. Mesto solidarizma vlada egoizem. Danes se te zadruge oddalju-jejo čim bolj od svojih strokovnih organizacij in marsikaterikrat bi morala organizacija ustanoviti novo konkurenčno zadruzo, da bi ta ščitila njene boritelje, ker jih prve nočejo. V Celju se je leta 1920 ustanovila produktiv-na zadruza krojačev. Ustanovil jo je s. K. Pečnik, vsled tega, ker se je bojkotiralo več pomočnikov, med njimi predsednika podruž-nice g. Lisec-a. Ko je ta zadruza začela po-slovati in je premagala prve težkoče, je v za-hvalo organizaciji takoj prekinila vse stike in se danes nimamo nikake veze z njo. Neko-liko boljše je v Mariboru, kjer se je zadruza ustanovila že precej pred vojno. Tam so da-nes zaposleni že starejši člani, kateri so dol-go let delovali in stali na čelu organizacije. Zadržna leta sem, pa se opaža v članstvu za-druge nekaka apatija do strokovne organiza-cije, seveda ne pri vseh. Tudi ta zadruza ne odgovarja temu, za kar je bila ustanovljena. Pred par leti, ko je bil predsednik organiza-cije s. N. Živkovič bojkotiran, se ga je zadru-ga branila vzeti v delo, z raznimi izgovori, in on je moral Maribor zapustiti in se z družino preseliti v Zagreb. Pozneje predsednika s. Klepa, ko je bil istolako bojkotiran, zopet ni hotela zaposliti v zadruzi in moral je priglasi-ti svojo obrt. Sedaj ko je bil zopet odpuščen od dela stari član in funkcionar s. Corko, se mu ni dalo dela in moral je oditi v Celje in še naprej. Naj ss. v zadruzi pomislijo, da ko so bili oni na tem mestu, kot zgoraj trije opisani sodrug, so drugače mislili, ko so si ustanovili zadruzo in storiili sklep, da je zadruza zato tu, da ščiti preganjanje funkcionarjev organi-zacije. Zato bi danes želeli, da ta sklep po-stane dejstvo! Težko nam je bilo zapisati te besede, toda potrebne so, in naj bi se v bodo-če upoštevale.

Članom v ravnanje.

Sedaj, ko je slaba sezija, je potrebno, da se vsak član, ki je brezposeln vsak teden sproti javi sam osebno, ali pa po svojem za-upniku. Le taki člani imajo pravico do brez-poselnih znamk in blagajnik lahko vodi evi-denco o brezposelnosti. Brezposelne podpore izplačujejo blagajniki po pravilniku sproti in ne vnaprej. Člani, kateri se ne javljajo pri bla-gajniku, da so brezposelni, ne bodo prišli v poštven za podporo. Potrebno je, da se vsak brezposelni javi z potrdilom delodajalca pri Javni Borzi dela v evidenco, da pride tudi tam do pravice za brezposelno podporo, ka-tera mu po zakonu pripada. Brezposelni, ka-terih pristojnost je v ljubljanski občini, dobijo tudi lahko pri občini podporo iz fonda za brezposelne. Vse informacije dobite v orga-nizaciji. Članstvo pozivljamo, da se kljub slabi seziji trdno drži svoje strokovne organiza-cije, posebno v tem času, ko gre za revizijo socijalne zakonodaje in delodajalci poskušajo isto poslabšati. Iz njihovih predlogov se vidi, da hočejo ravno za male stroke, kakor je na-ša, največje poslabšanje. Zato pazite sedaj, dokler je še čas, in stojte na straži, pozneje bo prepozno!

Delavskih žepnih koledarjev za 1930 nimamo več. Vsa naklada je razprodana.

Vsi razprodajalci, ki še niste obračunali, obračunajte takoj.

Vkljub neštetim opominom, pa še za koledar leto 1929 niso obračunali razprodajalci: Skubic iz Litije, Zupan iz Kranja, Vaš Stefan iz Gotovlja in Vahčič iz Artiče pri Brežicah.

RADIO-DELAVSKE URE.

Program delavske ure za soboto, dne 25. januarja:

1. O zavarovanju poljskih delavcev (preda-va tajnik urada za zavarovanje de-lavcev g. Stane Likar).
2. Ženski zbor iz opere »Carmen«.
3. Poročilo tajništva Delavskih zbornic.
4. Tone Seliskar: Matejev sin (socijalna no-vela, recitacija).

Program delavske ure za soboto, dne 1. februarja:

1. Fordov sistem in njegovi delavci (pre-dava Tone Seliskar).
2. Violinski koncert.
3. Poročilo glavnega tajništva Delavskih zbornic.
4. Prenos dela iz pisarne Strokovne komi-sije za Slovenijo.
5. France Kozar: »Rudarska vojska«, pe-sem, recitacija.

(Vsako sredo ob 8. uri zvečer predavanje v dvorani Delavske zbornice.)

Naši železničarji v Ljubljani prirede kakor vsako leto tudi letos

VELIKI ŽELEZNIČARSKI PLES

ki se vrši v nedeljo, dne 2. februarja 1930 v vseh prostorih hotela „UNION“ v Ljubljani. Na prireditvi igra orkester glasbenega društva „Zarja“. Poleg godbe in plesa je na sporedu še srečolov in šaljiva posta. — Čisti prebitek prireditve je namenjen **podpornemu skladu v službi smrtno ponesrečenih sodrugov**. Pričetek ob 20. uri. — Za obilen obisk se priporoča.

Železničarski prireditveni odbor USŽJ.

Kupujte in priporočajte domače proizvode Adria-prašek za pecivo in vanilni sladkor

Razvoj in zgodovina največje oblačilne konfekcijske industrije v Evropi.

Ena največjih konfekcijskih industrij v Evropi, je sigurno ona v Prosnicu na Moravskem, Čehoslovaška. Že v začetku 19. stoletja je tam obstojala dobro razvita konfekcija. Ustanovili so jo židje. V začetku so židje v svojem okraju otvorili trgovine s starimi ponošenimi oblekami. Po Dunaju, Budimpešti in drugih večjih mestih so nakupovali ponošeno obleko, jo zakrpali, očistili in zlikali ter kot novo postavili zopet na trg. Te obleke so prodajali tudi po Galiciji in drugih alpskih deželah med revno ljudstvo. To predelovanje oblek je trajalo tja do 60. leta 19. stoletja. Že pred tem letom pa se je začel podjetnik, kateri je začel izdelovati nove obleke iz cajga in drugega slabejšega blaga, ter konkuriral drugim židom z njihovimi starimi oblekami. Ta podjetnik, tudi žid, je preje sam predeloval in nakupoval stare obleke, toda njegov sin, po imenu Mayer Mandl pa je upeljal tovarno samo novih izdelkov in postal sčasoma ne samo največji prosiški konfekcionar, temveč tudi največji takratni Avstro-Ogrski.

Mali trgovci in vaški krojači so s to konfekcijo potovali okoli po sejnih in malih mestih, ter prav pridno razpečavali to konfekcijo. V letih 1848-49 se je podjetje konfekcionarja Mandla jako povečalo, ker je prejel za ogrsko vojaštvo naročil za več sto mondur. Kmalu pa se mu odpre nov trg za njegove izdelke, namreč v balkanskih deželah. Po vojni na Krimu se je začel v raznih državah po Balkanu boj za modernizacijo. Do takrat so v balkanskih deželah nosili skoro samo narodne noše. Ko pa se je začelo gibanje za modernizacijo in nošenje oblačil po evropskem sistemu, je to gibanje zmagało. Ko pa so ta preobrat uvideli židje, trgovci s starimi oblekami v Prosnicu, pa so naenkrat preplavili vse te dežele s staro evropsko obleko in jo prodajali za jako visoko ceno. Seveda je take stare obleke kmalu zmanjkalo in v poštev je prišel zopet g. Mandl s svojimi novimi izdelki. Med vojno na Krimu je takratna turška vlada vpeljala enotno monduro po sistemu srednjeevropskih držav in je z izdelavo teh mondur poverila tvrdko Mandl v Prosnicu z prvimi naročili od bavos mondur. Seveda ni Mandl mogel ustreči naročbi s tako malim obratom, kot ga je imel takrat. Treba je bilo misliti, da se istega poveča in prilagodi naročbi. Glavna zapreka pa je bila, da ni imel dovolj izučenih krojačev na razpolago. Vaški krojaški mojstri miso bili za izdelavo oblek po sistemu, katerega je vpeljal Mandl, vajeni in še teh je bilo malo, ker je obrtni red obrt jako

omejeval. Zato je bilo treba misliti na naraščaj, v to svaho je ustanovil veliko delavnico, Ravno tisti čas je prišla v Presburgu velika tvornica konfekcije v konkurz in je bilo vsled tega polno konfekcijskih krojačev brezposelnih. Te krojače je Mandl poklical k sebi v novo delavnico, da mu izučijo naraščaj. Isto dobo se je v Prosnicu in okolici, kjer je bilo vse polno domačih tkalcev obrtnikov, bil boj med temi in tekstilnimi tovarnami, katere so se samo ustanovljale in hitro razvijale. Samo po sebi umevno, da so tkalci morali tovarnam podležiti in postati prezposelni. In tem je prišla novo ustanovljena Mandlova delavnica ravno prav. In ker so bile pri Mandlu večje od onih v tekstilnih tovarnah, so se prijavi v učenje vajenci vseh starosti. Tudi mali kmetje in njih sinovi in hčere so se prijavi za učenje. In te pozneje izučene šivilje so bile jako dobre in tudi iskane specializirane za otroško konfekcijo. Učna doba v teh obratih je trajala 4 leta. Tri leta kot vajenec in eno leto kot pomočnik. Po izučitvi je navadno oče vajenca kupil stroj in potem na domu delal za tovarno, vzel zopet vajenca v 4 letno učenje in to se ponavlja vse do danes. V veliki okolici Prosnice se danes v vsaki vasi po večini dela konfekcija za tovarno. Veliko učilnico krojačev se je po desetletnem obstoju, ko je dovršila svoje naloge, leta 1869 razpustilo. Tako se danes dela v Prosnicu večina izven delavnic po domih. Dela cela družina, starši in potem otroci obenem. Tako se je Mandlu posrečilo organizirati iz male delavnice veliko in moderno industrijo oblačil. Po veliki večini izdelanega blaga odide na Dunaj in to še danes. Pa tudi več dunajskih konfekcijskih tvrdk je prineslo svoje obrate v Prosnicu in tako je danes v Prosnicu koncentrirana ne samo Čehoslovaška, temveč tudi Avstrijska konfekcijska industrija.

Poziv vsem članom „Cankarjeve družbe“.

»Cankarjeva družba« je ustanova kulturnih, strokovnih in zadrugnih delavskih organizacij in v prvem letu svojega obstoja je zbrala 5000 članov — večinoma delavcev.

Radi požrtvovalnega dela delavskih zapnikov je mogla že v prvem letu izdati štiri lepe knjige, ki so vzbudile zanimanje ne samo med delavstvom, temveč tudi med drugimi sloji.

Delavski kulturni mesečnik »Svoboda« je objavil vse kritike — dobre in slabe — vseh večjih časopisov. Treba pa je, da povedo svoje mnenje predvsem naročniki-delavci, ki

Ko je leta 1869 Mandl organiziral delo na domu, z jako dobrim uspehom, je temu sledilo več trgovcev s konfekcijo, tako je bilo leta 1900 že 20 konfekcijskih obratov v Prosnicu. V letu 1910 je bilo že 46 konfekcijskih tovarn in do leta 1914, ko se je pričela svetovna vojna, so se ustanovili še trije obrati, torej skupaj 50 tovarn. Vsi ti obrati so bili celo vojno polno zaposleni samo z vojaško monduro. Po vojni pa se je ustanovilo še polno tovarno, tako jih je bilo leta 1920 že 120. V letih 1921—22 pa je nekaj obratov prišlo v konkurz, vendar jih pa še danes obstoji 100 do 110 samo za moško konfekcijo.

Kar se tiče produkcije raznih tvrdk, je sledeče. Pred vojno so navadno imele tvrdke do 30 prikrojevalcev. Ena tvrdka je zaposlovala 40 do 60 prikrojevalcev, delavcev na domu pa je imela ta tvrdka do 1700, med tem ko so pa druge tvrdke imele tudi skoro vsaka do 1000 delavcev na domu. Po vojni pa so se vse velike tvrdke vsled razmer precej skrcile in zaposlujejo maksimalno po 15 prikrojevalcev in po 300 delavcev na domu. Marsikatera tvrdka ima velikansko tovarno, ko je bila še dobra konjunktura je prostor potrebovala, a danes pa stoji skoro do mala prazna, ker ni naročil. To je danes Prosnic.

Zahvala!

Podpisana se najlepše zahvaljujem »Osnednjemu društvu oblačilne stroke za Slovenijo« za podporo, ki sem jo dobila v času, ko je še živel moj sin Ivan Kozjek, ker je bil dalj časa v bolnišnični stanju. Enako se tudi najlepše zahvaljujem za poklonjen dar mesto venca na grob mojemu sinu.

Ana Kozjek, mati.

STROJNIKI IN KURJAČI.

Opozarjamo vse člane naše organizacije, naj se redno udeležujejo članskih sestankov. Časi so resni in je neobhodna potreba, da se medsebojno spoznamo in o naših težkočah pogovorimo. Prihodnji sestanek se vrši v nedeljo, dne 2. februarja ob pol 10. uri dopoldan v Delavski zbornici, I. nadstropje.

Pridite vsi in točno!

Odbor.

Občni zbor Konsumnega društva za Slovenijo.

V nedeljo, dne 8. decembra 1929, se je vršil v Ljubljani občni zbor te največje delavske zadruge, na katerem je bilo zastopanih 35 podružnic. Poročilo funkcionarjev in obračuni so letos pokazali velik napredek, ugotovilo se je vedno večje razumevanje delavstva, ki vedno bolj uvideva, da so poleg strokovnih in kulturnih organizacij enako nujno potrebne zadrugne gospodarske organizacije.

Na občnem zboru je bilo sprejetih več samostojnih predlogov raznih podružnic, ki jih danes objavljamo, ker iz njih lahko sleherni delavec presodi, da je Konsumno društvo na najboljši poti, koristiti svojim članom in delavstvu sploh, da pa se pri svojem delu ne poslužuje demagoških agitacij in obljub. Sprejeti predlogi se glase:

I. Povračila se izplačujejo:

1. Za člane posmrtninskega sklada po pravilniku v sklad.

2. Ostalim:

a) V manufakturi, galanteriji in čevljih do 3% od zakupljene vsote;

b) na delež onim, ki še nimajo polnega deleža, po 2%;

c) dolžnikom pa na dolg po 2% od zakupljene vsote. (K dolgu člana se pripiše mesečno 1% obresti in od tako dobljene vsote se odračuna 2%-no povračilo.) Obresti se pripisujejo k dolgu po enomesečni dobi.

II. Članu Posmrtninskega sklada se izplača v slučaju smrti poleg redne posmrtnine še Din 1000.— za pogrebne stroške. Izredne nagrade pa se iz pravilnika Posmrtninskega sklada črtajo.

III. Otvoritev in zatvoritev oddajališč se izvrši le po predhodnem sklepu širšega načelstva in ožjega nadzorstva ter članov širšega nadzorstva iz dotičnega okrožja.

so omogočili »Cankarjevi družbi«, da izdaja svoje knjige.

Pišite, kaj Vam je pri knjigah ugajalo in kaj ne, povejte svoje nasvete za bodoče, da bo »Cankarjeva družba« rastla in napredovala res s sodelovanjem vsega delavstva.

Dopise pošiljajte na: »Svoboda«, Ljubljana, poštni predal 290. Vse ocene bo priobčeval naš list. Kdor želi, da se njegovega imena ne omenja v listu, ali da se ga naznači skrajšano, ali kako drugače, naj to v dotičnem dopisu pove. Delavci, oglasite se!

Uredništvo »Svobode«.

IV. Novi člani, ki so pristopili k zadrugi po 1. juliju 1929, postanejo avtomatično člani posmrtninskega sklada, če se v pisni izjavi ne izjavijo proti pristopitvi in navedejo razloge.

V. Renoviranje in adaptacijo Zadrugnega doma v Gorjah kakor sploh vse adaptacije naj se prepuosti v odločitev načelstvu in nadzorstvu.

VI. Vodstvo zadruge naj sklene v dohodnem času z organizacijo privatnih nameščenec kolektivno pogodbo, ki naj se tiče službenega razmerja vseh zadrugnih nameščenec.

VII. V slučaju dolgotrajne bolezni dobi lahko član nanj pripadajoči del posmrtninskega sklada kot posojilo in sicer takoj, ko je izčrpal podporo zakonitega zavarovanja. V slučaju brezposelnosti dobi lahko član po enem mesecu brezposelnosti polovico, še po enem mesecu pa drugo polovico njemu pripadajočega dela posmrtninskega sklada. V obeh slučajih dobi izplačilo posmrtninskega sklada v poljubnem blagu in se smatra izplačilo kot posojilo, katerega mora član po prestani brezposelnosti ali bolezni vrniti v sklad.

VIII. Oddajališčem pošilja centrala toliko blaga, kolikor so v preteklem mesecu poslala denarja, če zaloga blaga odgovarja razmerju napram prometu.

IX. Poslovodje smejo kreditirati blago samo onim članom, ki redno plačujejo in imajo vplačan poln delež. Poleg tega imajo poslovodje vpoštevati predpise pravilnikov za kreditiranje blaga članstvu.

X. »Konzument« naj izhaja redno vsak mesec in naj se ga izdaja samo onim članom, ki ga bodo čitali.

XI. Nove podružnice naj se odvarajo le tam, kjer se je zbralo vsaj 50 članov, ki se obvežejo nabavljati vse življenske potrebščine v zadrugi in plačati tekom enega leta polni delež.

Delavski dnevnik

nujno potrebujemo!

Tisk je vesesila. Zato bodimo naročniki delavskega lista „Delavska Politika“, da postane naš dnevnik.

Delavstvo je samo zidar svoje moči. Zidajmo! Zidajmo!

„Delavska politika“ izhaja 2 krat tedensko in stane mesečno 10 Din. Urejevana je izborna.

Vam vsem se treba enkrat vprašati: Kdo nam je bližji? Ali zadruga, naša delavska, ali privatnik? Kje delamo za sebe in v skupen prid delavstva, ali v naših zadrugah, ali če hodimo k privatnemu trgovcu?

Odgovor na to si naj da vsak sam. In če bo temeljito premislil, bo brez truda našel pravi odgovor in s njim spoznanje.

Samo dve fronti sta: Mi in Oni.

Novost!!!

Novost!!!

Pozor!

Čast mi je javiti p. t. občinstvu, da imam na zalogi

NOVOVRSTNE BUDILKE

ki so zadnja izpopolnjena novost ter se posebno od ostalih odlikujejo še v sledečem:

1. Izvanredno močni mehanični stroj.
2. Zelo masivne trube (votlo vrezane).
3. Glavno! Gonilna peresa se dajo izmenjati takoj (stranka lahko počaka) brez dotika ostalih koles, tako da je ura sposobna tekom četrte ure zopet za prejšnji normalni tek.
4. Močno poniklane ali ognjeno kovane ter zelo lepa moderna zunanja oblika.

Te vrste budilke so novi sistem najboljše izdelave in so jako priporočljive, vsled trajno trpežnega osobito izpopolnjenega stroja, ki nosi trpežnost teka nad 20 let, kar potrjuje 6-letno pismono jamstvo (garancija).

Zelo priporočanja vredne!

Kljub zadnji najnovejši izpopolnitvi stroja te vrste budilka ni draga in stane s ponoči vidnimi številkami samo Din 125.—.

Ker si delavec težko prisluži denar, zato, kadar bodeš kupil, kupi prvotno dobro, ki bo na prvi vid dražje, a zadovoljen boš, ker boš imel tudi v resnici le dobro, pravo, trpežno blago. Z onim blagom, ki je po ceni, pa vsak naj ve, da tudi ne more biti dobro. Drži se resnega pregovora: Pocen blag je bilo in bo vedno najdražje! Zakaj? Ko blago pokaže netrpežnost, je podan odgovor na to vprašanje.

Imam pa na zalogi še tudi druge vrste budilk, ki so cenejše in se jih lahko dobi že od Din 58.25 do najfinjših, za katere izdajam pismono jamstva po kvaliteti ure za več let.

Izvršujem in popravilam vsa v stroko spadajoča popravila, dobro ter po najnižji ceni. Za vsako strokovno popravilo se jamči eno leto!

Za številna popravila, obisk ter naročila se najtopleje priporoča

ZDRAVKO RANT

URAR JESENICE - FUŽINE

v hiši ge. Žnidaršič, št. 44.

Za naročilo zadostuje dopisnica z navedbo natančnega naslova. Pošilja se na povzetje ali predplačno. Zanesljivim eventuelno tudi na obroke!

Vsaki delavec in nameščenec

naj ima v svojem prostem času zabavo. — Naj se zabava z

Lubas-harmonikami

Dojlite svojo narodno godbo. — Igrajte na harmonike!

Prvovrstna in močna kvaliteta

Cene nizke!

Prva jugoslovenska izdelovalnica harmonik
Fr. Lubas, Ljubljana, Dunajska c. 36

je sedaj v

Kino Ljubljanski dvor

Sodrug!

Zahtevajte po vseh brivnicah, kavarnah, gostilnah „Delavca“! „Delavec“ naj ne manjka v nobenem javnem lokalu! —

L. MIKUŠ, LJUBLJANA

MESTNI TRG 15

Dežniki

Na malo! Na veliko!

USTANOVLJENO LETA 1839

Vsi zavedni delavci morajo biti strokovno organizirani.